

ביאורים

עבודת ה' איננה עניין לחלק מסוים ביום. תיאורו של ריה"ל מלמד אותנו על סדר יומו של החסיד, האטמוספירה בה מתנהלים חייו. תיאור זה מחזק את דבריו לעיל על כך שעבודת החסיד איננה מתמקדת בפרישות מחיי העולם הזה. הוויית חייו של החסיד ספוגה בנוכחות האלוהית בכל צעד ושעל בחייו; אפילו עשיית הצרכים, פעולה נמוכה ובוזיה, מפגישה את החסיד עם הפלא האלוהי - זה הקושר בין רוחני לחומרי. ניתן לומר בהכללה שזהו עניינן של המצוות כולן: חיבור וקישור בין רוחני לגשמי. לעתים נשמעים קולות המביעים זלזול בדקדקנות פרטי המצוות שקיימת ביהדות. אלא שזוהי בדיוק נקודת הייחוד של היהדות, הפגישה עם אלוהים חיונית ודינמית; היא איננה עניין לפינה אחת של החיים. הציצית שאנו מצווים להטיל בבגד, מסייעת לנו לבל נבגוד בשליחותנו. היא מזכירה לנו במה עלינו למקד את המבט וממה יש להתרחק. קשר התפילין הוא ביטוי ממשי לקישור שאנו מקשרים את מעשינו - תפילין של יד, ואת מחשבתנו - תפילין של ראש, בכל רגע מחיינו. גם הברכות מבטאות את ממד הקישור בין הרוחני לחומרי. פעולת האכילה עלולה להישאר מנותקת מכל ממד אלוהי. אוכלים כי רעבים. החסיד - עובד האל, לעומת זאת, רואה בכל צורך גשמי הזדמנות להיפגש עם הממד האלוהי, זה המאפשר את השפע ממנו אנו ניזונים. דוגמאות אחדות אלה הן ביטוי לשלל הדרכים בהן נפגש עובד האלוהים עם נוכחות האל בעולם. הזדמנויות אלה מעידות על כך שאין צורך לפרוש מן החיים כדי להיפגש עם האלוהים. יש צורך רק לחבר ולקשר את ענייני העולם הזה אל המקור האלוהי.

הרחבות

ברכת "אשר יצר"

והודעתו אחר צאתו בברכת "אשר יצר את האדם בחכמה". ומה נכבדה הברכה הזאת בעניינה ומה מתקנות מלותיה למי שנתבררה לו בעין האמת. ברכת אשר יצר נזכרת לראשונה בגמרא בברכות: "כי נפיק אומר ברוך אשר יצר את האדם בחכמה... אי אפשר לעמוד לפניך. מאי חתים? אמר רב: רופא חולים. אמר שמואל: קא שוינהו אבא לכולי עלמא קצירי, אלא רופא כל בשר. רב ששת אמר: מפליא לעשות. א"ר פפא: הלכך נמרינהו לתרויהו רופא כל בשר ומפליא לעשות" (ברכות ט, ב).

רש"י מסביר שהפלא הגדול הוא שבאדם יש נקבים וחורים, ואף-על-פי-כן הרוח שמחייה אותו לא יוצאת דרכם, וזו היא פליאה וחכמה. הרמ"א מוסיף ואומר: "ועוד יש לפרש שמפליא לעשות במה ששומר רוח האדם בקרבו, וקושר דבר רוחני בדבר גשמי, והכל הוא ע"י שהוא רופא כל בשר, כי אז האדם בקו הבריאות ונשמרתו משתמרת בקרבו" [שו"ע או"ח ח'].

שאלות לדין

מה ניתן ללמוד מהתנהגות החסיד בבית הכיסא, איך מתמודדים עם מצבים הנראים רחוקים מקדושה, מהשראת שכינה?

מה ניתן ללמוד מהגישה של החסיד למצוות?

ויתחב החסיד ככבוד הענין האלהי הנוכח עמו, מה שראוי שיתחב העבד לאדון שברא וְהטיב עמו והוא צופה בו לגמלו או לענשו. ואל תפלא בעיניך אמירת החסיד קדם הפנסו לבית הכסא "התפבדו מכבדים", דרך כבוד לשכינה, והודעתו אחר צאתו בברכת "אשר יצר את האדם בחכמה". ומה נכבדה הברכה הזאת בעניינה ומה מתקנות מלותיה למי שנתבררה לו בעין האמת, הואיל והקדים תחלה "בחכמה" ונתתה ב"רופא כל בשר ומפליא לעשות", מורה על פלא מה שברא בבעלי החיים מהנחות הדוחים והמחזיקים, וכלל כל בעלי החיים באמרו "כל בשר".

וקושר את פגנתו בענין האלהי בתפילות, מהן חובות פתובות ומהן מקבלות, ונושא התפילין על מקום הפחשבה והזכרון מהראש, ומושך מהם רצועה הפוגעה אל ידו פדי שינאה אותה בכל שעה, ותפילין של יד על מבוע הכחות, רצוני לומר: הלב, ונושא הציצית פדי שלא יטרידהו חושיו בענייני העולם, וכמו שאמר: "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם". והכתוב בתפילין הוא היחוד והגמול והענש וזכר ליציאת מצרים, מפני שהיא הטענה שאין דחה לה כי לענין האלהי התחברות לברואים והשגחה בהם וידיעה במעשיהם.

אחר כן יכנו דרכו בכל מוחשיו לנתינת חלק ה' בהם, וכבר קבלנו כי המעט שבשעוניהם אשר יצא האדם בהם ידי חובתו בתשפחות הוא מאה ברכות, לא פחות, מהן המפרסמות, ואחרי כן ישתדל במשך כל יום להשלימם בריחות ומאכלים ושמועות ומראות שיברך עליהם. וכל מה שיוסיף יהיה נדבחה מקרבת אל ה', וכמו שאמר דוד: "פי יספר צדקתך כל היום תשועתך כי לא ידעתי ספרות", רצונו לומר, שבחך רב משאויכל למנותו, אצל אתחב בו כל ימי חיי ולא אניחנו לעולם.

המעלה בריבוי ברכות

הענין האלוהי וכו' - השכינה המלווה אותו. התכבדו מכובדים - בזמן חז"ל נהגו לומר נוסח זה. עניינינו: פנייה למלאכים שיתרחקו מהחסיד קודם כניסתו לבית הכסא. הכוחות הרוחניים והמחזיקים - כלי העיכול הבוררים את הטוב ודוחים את הפסולת. מהן חובות כתובות ומהן מקובלות - מצוות המפורשות בתורה או מהלכה למשה מסיני. על מבוע - כנגד מקור הנביעה. והכתוב בתפילין - הכתוב בפרשיות שנמצאות בתפילין. בכל מוחשיו - בכל חושיו.

לעילוי נשמותיהם של חללי מערכות ישראל ופעולות האיבה הי"ד
לעילוי נשמת רינה חביבה בת חנה דבורה

